

Uşşâk Şarkı

Mübtelâ-yı gam olan rahat-ı dünyâ bilmez

NEY

Bestekâr : Şevkî Bey

Usûlü : Ağır Aksak [9/4]

Güftekar : Mehmed Hafîd Efendi

Ah Müb te lâ yı ga mo lan

3 ra ha tı dün yâ

5 yâ bil mez (SAZ)

6 Zeh ri hic râ ne
Rin di der yâ di

8 kâ nân lez ze ti sah
lo lan sa hi bi hûl

10 bâ bâ³ bil mez³ bil
ya ya

12 *Meyan*
mez Sa i ri deş ti e lem nüz he ti

15 sah bâ bâ

17 *Aranğme*
bil mez

**Mübtelayı gam olan rahatı dünyâ bilmez
Zehri hicrâne kânân lezzeti sahbâ bilmez
Sairi deşti elem nüzheti sahbâ bilmez
Rindi deryâdil olan sâhib hûlya bilmez**

Bestekâr

Şevki Bey

[1860 - 1891]

Şevki Bey 1860 yılında Fatih'te, Kumrulumescit semtinin Pirinççi Mahallesi'nde doğdu. Babası Tarakçı Ahmed Efendi'dir. İlk öğreniminden sonra Rüştîye'ye devam etti ve buradan mezun oldu. Sesinin güzelliği ve musiki yeteneği dikkatleri çekerek Muzika-i Humayun'a alındı. Burada bulunan hocalardan, özellikle o yıllarda aynı yerde öğretmenlik yapan Hacı Arif Bey'den yararlanarak musikimizin pratik yönüne ait esaslı bilgi elde etti, Ustalaştıktan sonra sarayın fasıl topluluğunda hanendelik yapmaya başladı. İçkiye düşkünlüğü ve içki alışkanlığı bu yıllarda başlamıştır. Sarayın disiplinli hayatından sıkılarak istifa etti ve saraydan ayrıldı. Bundan sonra ölümüne kadar 'Gümrük Nezareti'nde katiplik yaptı. Yakın bir geçmişte yaşamış olmasına rağmen hayatı hakkındaki bilgilerimiz çok sınırlıdır. Yakın arkadaşı olan Ahmed Rasim Bey bile, bir kaç paragrafın dışında geniş bilgi vermemiştir. Anlatıldığına göre ölümünden üç gün önce yeni yaptırdığı bir takım elbise giymiş, resim çektirmiş. Sonra yakın dostu olan Beylerbeyli Gümrükçü Rahmi Bey'in evine gitmiş ve aynı gece, 18 Temmuz 1891 tarihinde, daha otuz bir yaşında kalp durmasından ölmüştür. Ertesi gün cenazesi kalabalık bir toplulukla kaldırılarak, Beylerbeyi ile Kuzguncuk arasında bulunan Nakkaşbaba Mezarlığı'na defnedilmiştir. Ölümünden sonra o zamanki İstanbul gazetelerinde şu haber yayınlanmıştır: 'Hanende-i şehir Şevki Bey cumartesi gecesini, Beylerbeyi'nde Gümrükçü Rahmi Bey'in hanesinde kalp sektesinden öldü. Musikide üstad, fakat mest ü müdam (her zaman sarhoş) idi.'

'... Şevki Bey son yüz senenin yetiştirdiği en büyük şarkı bestekarlarından biridir, Hocası Hacı Arif Bey'in şarkı bestekarlığında açtığı çığırını genişleten tamamlayan ve bunu erişilmez yüksekliğe ulaştıran Şevki Bey olmuştur. Sayın Suphi Ezgi'nin Türk Musikisi'nin nazariyelerinden bahseden kıymetli eserinin üçüncü cildinde, çeşidi yirmi beşi bulan şarkı şekillerine dair verdiği örneklerin bir kısmını Şevki Bey'inkiler teşkil eder ki, bunlarda ve diğerlerinde görülen ses, usul, geçki gibi ses mimarimize ait hususiyetler onun yaratıcı kudretinin eşsizliğine birer delildir.'

Çok iyi hanende olduğunu, temiz ve güzel uslubunu çeşitli kaynaklar belirliyor. Bir süre lavta çalmaya çalıştığını, fakat başarılı olamadığını, 'Kıra ile aldığım lavtayı parçaladım. Ne yapayım akordu elimle, mızrabım kırıdı ile, nağmeleri sesimle bastıramadım' dediğini Lemi Atlı naklediyor. Otuz bir yıllık bu genç ömrün, on yıllık süresi içinde ortaya koymuş olduğu bin eserden günümüze bir beste, bir yürük semai olmak üzere ikiyüz ona yakın şarkısı gelebilmiştir.

Kaynak : 'Türk Musikisi Tarihi', Dr. Nazmi Özalp

Ağır Aksak Usûlü

*) 9 zamanlıdır.

*) Bir 4 zamanla bir 5 zamanın veya başka deyişle bir Sofyân ve bir Türk Aksağı'ndan meydana gelmiştir (4+5=9).

*) 9/8'lik ve 9/4'lük mertebeleri kullanılmıştır. 9/4'lük mertebesine Ağır Aksak denir ve sahip olduğu özellik dolayısıyla Aksak'dan sonra tekrar incelenecektir. 9/8'lik Yürük Aksak ve Orta Aksak olarak iki harekete sahiptir.

*) Çok kullanılmış bir usûldür. Şarkı, ilâhi, türkü, oyun havası, köçekçe gibi hemen bütün küçük formadaki eserlerde kullanılmıştır. Not: Bu usûldeki bir eser, usûlün sonundaki tek 2 tek'den, yani sondaki 3 zamandan girerse buna Ağır Akşama denir.

Ağır Aksak Darb Usûlü

[9 / 4] mertebesi

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]

Osmanlıca - Türkçe Lugat / (Ferit Develioğlu)

mübtela : düşkün, tutkun

gam : keder

kânâ : cahil, ahmak

hicrân : ayrılık, keder

sahbâ : şarap

Sair : hareket eden

Rindi : kalender

deryâdil : gönlü geniş

nüzhet : neşe, eğlence